

विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागांतर्गत
येणाऱ्या आश्रमशाळांमध्ये तंबाखूमुक्त शैक्षणिक
संस्था अभियान राबविण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग
शासन परिपत्रक क्र. विभशा-२०१९/प्र.क्र.५६५/विजाभज-२
मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२.
दिनांक : १४ जून, २०१९

- वाचा-** १) शासन परिपत्रक, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक.संकीर्ण-२०१४/(७०/१४)/एस.डी.-४,
दि.०७ जुलै, २०१५.
२) शासन परिपत्रक, शालेय शिक्षण व क्रीडा विभाग क्रमांक.संकीर्ण-२०१९/प्र.क्र.४२/एस.डी.-४,
दि.०६ जून, २०१५.

प्रस्तावना:-

तंबाखूचा वाढता वापर आणि त्याच्या दुष्परिणामांमुळे जागतिक आरोग्य संघटनेने जागतिक
समस्या म्हणून घोषित केले आहे. विभागाच्या आश्रमशाळांतील विद्यार्थ्यांना तंबाखूजन्य पदार्थांच्या आहारी
जाण्यापासून वाचविणे ही समाज, पालक, शिक्षक व शासन यांची एकत्रित जबाबदारी आहे. लहान मुले
अनुकरणप्रिय असल्यामुळे पालक, शिक्षक व समाजातील वडिलधाऱ्या मंडळींनीही तंबाखू व तंबाखूजन्य
पदार्थांच्या सेवनापासून दूर राहणे आवश्यक आहे.

तंबाखू वापरावर प्रभावीपणे नियंत्रण करण्यासाठी केंद्र शासनाने सिगारेट व अन्य तंबाखूजन्य
पदार्थ नियंत्रण कायदा, २००३ तयार केला आहे. शालेय विद्यार्थी तंबाखूच्या व्यसनांच्या विळख्यात सापडू
नयेत यासाठी प्रत्येक शैक्षणिक संस्थेत तंबाखू नियंत्रण कायद्याची अंमलबजावणी होणे आवश्यक आहे.
तंबाखू सेवनाच्या धोक्यापासून विभागाच्या आश्रमशाळांतील विद्यार्थ्यांना परावृत्त करण्यासाठी सूचना
निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन परिपत्रक:-

विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभागांतर्गत येणाऱ्या आश्रमशाळांमध्ये तंबाखूमुक्त शैक्षणिक
संस्था अभियान राबविणेबाबत खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात आहे.

१) मुख्याध्यापकांनी आश्रमशाळा/वसतीगृह परिसरात तंबाखू सेवनास बंदी असल्याची नोटीस काढावी.
सर्व शिक्षक/शिक्षकेतर कर्मचारी, विद्यार्थी, कर्मचारी, पालक, संस्थांचे पदाधिकारी, शालेय व्यवस्थापन
समितीचे सदस्य यांना ही नोटीस वाचून दाखवावी. सदर नोटीसची एक प्रत आश्रमशाळेच्या
प्रवेशद्वाराजवळ अथवा दर्शनीय ठिकाणी लावावी.

२) आश्रमशाळेत नियंत्रण समितीची स्थापना करावी आणि समितीच्या मासिक बैठका आयोजित कराव्यात.
वेगळी समिती बनविणे शक्य नसल्यास आश्रमशाळा व्यवस्थापन समितीच्या बैठकीत तंबाखूमुक्त शैक्षणिक
संस्थेच्या निकषांच्या पूर्ततेचा आढावा घेत रहावा आणि त्याचे निर्णय आणि अहवाल संग्रहीत करावेत.

- ३) धुम्रपान आणि तंबाखू निषिद्ध क्षेत्र - आश्रमशाळा/वसतीगृहाच्या परिसरात धुम्रपान आणि तंबाखूजन्य पदार्थांचे सेवन करणे गुन्हा आहे असे पक्के फलक आश्रमशाळा/वसतीगृहात महत्वाच्या ठिकाणी लावावेत.
 - ४) तंबाखूचे दुष्परिणाम व तंबाखू नियंत्रण कायद्याची माहिती व्हावी यासाठी आश्रमशाळेत पोस्टर्स, घोषणापट्ट्या आणि नियम लावणे. तंबाखूमुक्त आश्रमशाळा/परिसर ह्यावर विद्यार्थ्यांसाठी चर्चासत्र / पथनाट्य / समूहगान / निबंधस्पर्धेचे आयोजन करावे.
 - ५) तंबाखू विरोधी संदेश शैक्षणिक संस्थेच्या स्टेशनरीवर लिहिणे / चिटकवणे, सदर पोस्टर्स, घोषणापट्ट्या, नियम आणि संदेश हे विद्यार्थ्यांकडून तयार करून घ्याव्यात आणि प्रत्येक वर्गावर्गात लावावेत.
 - ६) मुख्याध्यापकांनी आपल्या कार्यालयात तंबाखू नियंत्रण कायदा, २००३ आणि अध्यादेश ह्यांची प्रत ठेवावी. कायद्याची प्रत शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध आहे.
 - ७) तंबाखू नियंत्रणासाठी नियुक्त राज्य सल्लागार प्रतिनिधी मुंबई / प्राथमिक आरोग्य केंद्र / खाजगी दवाखाना / इंडियन डेन्स्टीस्ट असोसिएशनचे सदस्य यांची तंबाखूमुक्त आश्रमशाळेसाठी पत्र लिहून मदत घेणे.
 - ८) आश्रमशाळेने नजिकच्या प्राथमिक आरोग्य केंद्र, खाजगी दवाखाना, डेन्स्टीस्ट, इंडियन डेन्स्टीस्ट असोसिएशनचे सदस्य यापैकी एका वैद्यकीय अधिकाऱ्यास बोलावून आश्रमशाळेत तंबाखूचे दुष्परिणाम, कॅन्सरची लक्षणे या विषयांवर एक सत्र आणि आरोग्य / मुख्य तपासणी असे उपक्रम आयोजित करावे.
 - ९) आश्रमशाळा/वसतीगृहाच्या १०० यार्ड परिसरात तंबाखूजन्य पदार्थांच्या विक्रीवर / सेवनावर पूर्णतः बंदी असणे, सदर संदर्भात आश्रमशाळेच्या मुख्य प्रवेशद्वाराजवळ फलक लावावा.
 - १०) आश्रमशाळेत जे शिक्षक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी तंबाखू नियंत्रणासाठी हिरिरीने कार्य करीत आहेत, त्यांचा मुख्याध्यापकांनी प्रमाणपत्र/ग्रीटींगकार्ड/पुष्पगुच्छ देऊन जाहीर सत्कार करावा.
 - ११) वरील सर्व निकष पूर्ण झाल्यावर शाळेच्या मुख्य प्रवेशद्वाराजवळ तंबाखूमुक्त आश्रमशाळा किंवा तंबाखूमुक्त शैक्षणिक संस्था परिसर असा फलक लावावा. आश्रमशाळेचे पालक आणि शाळा व्यवस्थापन समितीच्या सदस्यांसमोर आश्रमशाळा तंबाखूमुक्त असल्याचे घोषित करावे.
२. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे; सर्व प्रादेशिक उपायुक्त, समाज कल्याण विभाग तसेच सर्व सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण यांनी त्यांच्या अखत्यारितील आश्रमशाळांना तसेच त्यांच्या संस्थांना सन २०१९-२० या शैक्षणिक वर्षापासून तंबाखूमुक्त आश्रमशाळा अभियान राबविण्याबाबत आवश्यक त्या सूचना सर्व आश्रमशाळांच्या मुख्याध्यापक/प्राचार्य यांना द्याव्यात.

सदर शासन परिपत्रक महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आले असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०१९०६१७१५०४२२९१२२ असा आहे. हे शासन परिपत्रक डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करुन काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नांवाने.

(भा. र. गावित)

सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा.राज्यमंत्री (विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. संचालक, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण संचालनालय, पुणे.
४. प्रादेशिक उपायुक्त, समाज कल्याण विभाग (सर्व)
५. सहाय्यक आयुक्त, समाज कल्याण (सर्व)
६. जिल्हा समाज कल्याण अधिकारी, जिल्हा परिषद (सर्व)
७. सर्व मुख्याध्यापक, विजाभज, प्राथमिक/माध्यमिक/उच्च माध्यमिक आश्रमशाळा,
८. स्वीय सहायक, मा.प्रधान सचिव, विजाभज, इमाव व विमाप्र कल्याण विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
९. निवडनस्ती (विजाभज-२).